

Dr. Jankó Albert Béla (1934–2024)

„Cum Deo pro patria et libertate!”
(Istennel a hazáért és szabadságért!)

Dr. Jankó Albert Béla, a Stanford Egyetem szülész-nőgyógyász professzora 90 éves korában, 2024. július 15-én, békében, szerető családja körében hunyt el otthonában, a kaliforniai Carmelben. Az 1956-ban emigrálni kényszerült filantróp lélek élete során rendíthetetlen hittel vezérelve szolgálta embertársait. Szilárd meggyőződéssel támogatta a tudás, az igazságosság és a jótett hármasságát.

Jankó Béla ötgyermekes értelmiségi családban, 1934. január 21-én született Budapesten. A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban érettségizett, majd a Budapesti Orvostudományi Egyetemen folytatta tanulmányait. A tudományos munka alapjait az Élettani Intézetben, Kovách Arisztid mellett volt alkalma megismerni.

Másokhoz hasonlóan, az 1956-os forradalom az ő életében is fordulatot hozott. Ma sem lehet meghatottság nélkül olvasni, beszélni arról, hogyan viselkedtek az egészségügyben dolgozók, amikor eldördültek az első lövések. Nemcsak az orvosok, nővérek, hanem az orvostanhallgatók is meglepően nagy számban dolgoztak, a II. Sz. Sebészeti Klinikán például 20–25 orvos mellett átlagosan 40 medikus végezte a munkát mindaddig, amíg a klinika a harcok gránátjainak találatai miatt romossá nem vált. Jankó Béla számára „Október 23.” a Bölcsészkar Gólyavárnak nevezett előadójában a Petőfi-kör „Orvos-vitáján” indult: „Miért kell orosz nyelvet tanulni, miért kell marxizmus-leninizmust hallgatni egy orvosnak készülő fiatalnak, miért van szükség katonai tanszékre és gyakorlatozásra?” – sziporkáztak a kérdések. Amikor a hangulat kezdett forrósodni, berohant egy

Böröcz nevű fiatal oktató: „A rádiónál tüntetés van, és az ávósok belelőttek a tömegbe!” A gyűlés hamarosan félbeszakadt. Másnap reggel Béla bement az ORFI (Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet) Sebészeti Osztályára, ahol egy idősebb cserkész barátja sebész szakorvosként dolgozott. Három napon át, éjjel-nappal segédkezett a folyamatosan hozott sérültek ellátásában. „Itt kaptam egy életre szóló leckét az orvosi hivatás etikájából. Egy arclövessel behozott rendőrből is kioperáltuk a lövedéket.” Mint sebész barátja a kételkedőknek világossá tette: „Mi orvosok vagyunk, mi a beteget mentjük, és nem azt nézzük, hova tartozik. Mi nem ölünk embert.” Béla egy életre megjegyezte, mi az orvos kötelessége, és mi az etikai alapállásunk.

Október 27-én este csillapodtak a harcok. 28-án délelőtt bement az egyetemre, az egyik előadóban a hallgatók gyűlést tartottak. Mint V. éves hallgatót sokan ismerték, néhány barátja javaslatára közfelkiáltással megválasztották a Forradalmi Diáktanács elnökének. Béla a diákszervezet meghatározó személyisége lett. Gyorsan kellett cselekednie. Diáktársaival átvették az egyetemi ügyek irányítását, ami viszonylag könnyen ment, mert a rektor a forradalom kitörését követően egyáltalán nem jelent meg az irodájában. A legsürgősebb feladat a gyógyszer- és kötszerellátás megszervezése, illetve a mentési munkában való részvétel volt, hiszen folyamatosan özönlöttek a sérültek az egyetemi klinikákra. Elkezdtek szervezni a kórházak szakmai anyagokkal való ellátását, segédkeztek a nemzetközi segélyszervezetek küldeményeinek szétosztásában (teherautókon Bécsből szállították a gyógyszert, kötszereket és eszközöket Budapestre), és a sebészeti osztályokra irányították a nagy számban jelentkező orvostanhallgatókat, mint Molnár László levéltáros a Semmelweis Egyetem 2019. július 8-án megjelent újságjában írja.

November 4-én aztán elindult a szovjet harcokcsioszlopok, repülők és gyalogság támadása, a város elfoglalása. A belső klinikatelep nagyon közel van a Corvin közhöz és a Kilián-laktanyához, ahol a védekező harcok legsúlyosabb összecsapásai zajlottak. Sok volt a polgári sérült, de a felkelők és a szovjet katonák is komoly orvosi ellátást igényeltek. A sérültellátás központja a Baross utcai II. Sz. Sebészeti Klinika lett. Orvosi felszerelés, gyógyszer, élelmiszer bőségesen volt, az utcai harcok miatt viszont a súlyosabb sérültek egyre kevésbé jutottak el a Klinikára. Életüket kockáztatva az orvostanhallgatók részt vettek a sebesültek hordágyas begyűjtésében. Személyes bátorsága, kiemelkedő szervezőtehetsége révén Béla az ellenállók egyik vezéralakja lett, mint a *Magyar*

Orvos főszerkesztőjének, Szepesi Andrásnak a riportjában olvashatjuk, melyet a forradalom 60. évfordulóján készített Bélával (*Magyar Orvos*, 2016/12, 14.)

Az ellenállás felszámolásával a hatalom konszolidálódott, s elkezdődött a leszámolás. Többek között Béla is értesült jóakarató ismerőseitől, hogy a karhatalmisták keresik a diákvezetőket, őt is név szerint. Néhány napi bujkálás után belátta, hogy menekülnie kell hazájából. Mivel a határok lezárása gyorsan elkezdődött, közeli barátaival kalandos úton jutottak ki Bécsbe. Néhány hétig még ott maradtak, mert kiderült, hogy szükség van rájuk. Szervezési tapasztalataik birtokában megalapították a Szabad Magyar Diákok Egyesületét (Union of Free Hungarian Students, UFHS). Felvették a kapcsolatot a bécsi külképviseletekkel, és tárgyaltak a menekült egyetemisták és főiskolások befogadásáról. Nemcsak európai országok és az USA, hanem más kontinensek, Ausztrália, Dél-Afrika és Dél-Amerika is fogadott magyar diákokat. Végül az Ausztrián át menekülő mintegy 6000 magyar diákot tudták segíteni és elhelyezni 16 országban, ösztöndíjakat biztosítva számukra. Erre a tevékenységére Béla jogosan volt büszke.

Vasakarattal és bátorsággal megáldva 1957-ben érkezett meg az Egyesült Államokba, ahol nem sokkal később elnyerte az amerikai állampolgárságot, amelyre élete során minden nap szeretettel gondolt vissza. Ott honául a kaliforniai Monterey-félszigetet választotta, itt telepedett le. Itt ismerkedett meg feleségével, a négy évvel fiatalabb Abigail Meaddel, a nemzetközi tanulmányokat folytató egyetemistalánnyal, akivel végül 61 évet töltött el boldog házasságban. Abigail egyébként a Mayflower hajóval 1620-ban érkezett, a Plymouthban kolóniát alapító angol puritánok egyenes ági leszármazottja.

Orvosi tanulmányait Béla a Kaliforniai Egyetem (University of California, Los Angeles, UCLA) Orvosi Karán folytatta, ahol 1959-ben diplomázott. A University of Cincinnati Orvosi Karán gyakornokoskodott, majd a kaliforniai Stanford Egyetem Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikáján szerzett rezidensi pozíciót, ahol később oktatóként éveken át dolgozott – ez volt szülész-nőgyógyászati pályája csúcsa.

Nőgyógyászati, meddőségi és szülészeti magánpraxist alapított, amelyet 2001-es nyugdíjba vonulásáig vezetett. Jankó professzor megbecsült nőgyógyász és közszolgálati szakember volt, aki több ezer gyermeket segített a világra, és még több nőt látott el a Monterey-félszigeten. A csontritkulás felismerésében és annak kezelésében úttörő szerepet játszott. Tehetséges sebész-ként később kibővítette praxisát, létrehozva a Csontritkulás Megelőzési Klinikát és a Lézerklinikát. 1997-ben kinevezték a Monterey-félsziget Közösségi Kórházában a csontritkulás-tanácsadási szolgálat orvosigazgatójává, mely pozíciót 2002-ig töltötte be. Ezen kívül a több mint negyvenéves orvosi pályája során számos vezetői szerepet kapott a Monterey-félsziget Közösségi Kórházában. A Monterey County Medical Society és a Cypress Foundation igazgatója, a Sierra Medical Society és a

Local Union of American Physicians and Dentists elnöke volt. Szerepeket vállalt a California Medical Society, az American College of Obstetrics and Gynecology, az American College of Surgeons és az American Society of Reproductive Medicine orvosi társaságokban.

Hosszú idő – harminckét év száműzetés – után Jankó Béla visszatért Budapestre, hogy újra láthassa családtagjait. 1992-ben Göncz Árpád köztársasági elnök a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével tüntette ki. Szülőföldjére ezt követően még sokszor ellátogatott, személyes és szakmai hidakat építve hazája és fogadott nemzete között. Gazdag kapcsolatokat ápolt az óhazával. Kalandos utazásokat szervezett szerte Magyarországon nagyra becsült amerikai barátainak, melyek során élményeivel, történeteivel szórakoztatta a társaságot. Pohárköszöntői egyedülállóan kreatívak és szellemesek voltak. A Magyar Orvosi Kamarával szövetkezve létrehozta a Látogató Orvosok Ösztöndíjas Programot, elősegítve a magyar orvoslás fejlődését és az amerikai kollégákkal való együttműködést. Az orvosi kapcsolatok ápolása terén kifejtett aktivitásának elismeréseként 2005-ben a Semmelweis Egyetem a budapesti szülészeti és nőgyógyászati klinikák által alapított Semmelweis–Tauferr-díjjal tüntette ki.

Az oregoni Portlandben működő római katolikus Mount Angel Apátság égisze alatt Béla 1992-ben szerzett ciszterci mentora iránti tiszteletből megalapította a *Reverend Havass Géza Ösztöndíjat* (endowed scholarship fund, jelentős összeggel támogatta). Ezzel lehetőséget biztosított évente egy magyar teológiai szemináriumi hallgató számára, hogy teológiai diplomát szerezzen, és ezzel szolgálhassa a magyarországi plébániákat, segítse a római katolikus egyház megújulását.

A magyar alma mater, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium javára 2001-ben kezdeményezte a *Kormos Zoltán Tanulmányi Ösztöndíj Alapítvány* létrehozását, emléket állítva az 1956-os forradalom ciszterci hőseinek, és egyben támogatva a tehetséges diákokat. Az alapítvány alapítókéjéhez a többi osztálytárs, valamint rokonok és barátok is hozzájárultak különböző összegekkel. (Kormos Zoltán Béla osztálytársa, cserkész társa és barátja volt. A forradalmi harcokban „Öcsi” volt a neve. 1956. november 7-én a Corvin közben halt hősi halált.)

Béla testvérének, Andrásnak köszönhetően 1992-ben találkoztam először Bélával. Megkedveltük és nagyra értékeltük egymást. Barátságunk haláláig töretlen volt. Amerikai tudományos elfogadatom egyik szorgalmazója volt. Feleségeink is jól megértették egymást. Többször voltak vendégeink, mi pedig többször tettünk látogatást náluk Lelandban (Michigan). Feleségével jelen volt New Orleansban 2003. április végén az American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG) tiszteletbeli tagsági (Honorary Fellow) beiktatáson. Felejthetetlen napokat töltöttünk együtt a dzsesszmuzika világvárosában, a Preservation Hall atmoszféráját idéző hőmpölygő Mississippi partján. Utolsó levelében így búcsúzott: „...*Sajnos utazásra már nem mehetünk.*”

*Daganatos beteg vagyok, így már sok idő nincs számomra!
Sok szeretettel gondolok Rátok és az együtt töltött időkre!
Az örökkévalóságban találkozunk! Addig is szeretettel,
Béla”*

Tele volt meglepetésekkel, előszeretettel szórakoztatta az ismerős közönséget, rajongott a csokornyakkendő-kért és az ascot nyaksálakért. Határtalan szeretetéből fakadóan fékezhetetlen erővel ölelte meg családtagjait, barátait. Nagylelkű és önzetlen emberként, Béla mindenki bajnoka és támogatója volt. Bárkivel is találkozott, azonnal kész volt segítséget nyújtani, a rá jellemző eleganciával, tapintatos módon támogatva a rászorulókat.

Jankó professzor emellett számos tudományos témában publikált, és népszerű előadó volt, még a szűken vett orvostudományi területeken túl is. Örökké sóvárogva a könyvek iránt, rengeteget olvasott, rajongott a világtörténelemért és az aktuális eseményekért. Számos orvosi eszköz feltalálója és szabadalmaztatója volt, valamint ihletett, elkötelezett fémszobrász. Minden teljesítményénél figyelemre méltóbb volt ugyanakkor a mögötte álló

szellemi erő és lélek. Felismerte minden pillanat szentségét és a teremtés áldott csodáját. Béla odaadó férj, szerető apa és nagypapa és mindenki hűséges barátja volt. A hit és a szeretet örökségét hagyja erre a világra.

Az engesztelő gyászmisét Jeremy Driscoll, a kaliforniai Mount Angel Apátság püspöke 2024. augusztus 13-án a Carmel Mission bazilikában celebrálta, ott, ahol Béla és Abigail házasságot kötöttek, és ahol mindhárom gyermeküket, Jujut (Julia), Ibit (Isabelle) és Xandyt (Alexander) megkeresztelték. A szentmise a magyar himnusszal ért véget.

A Michigan-tó partján fekvő Lelandban volt a család Béla által különösen kedvelt és ápolt nyaralója. Hamvait kívánságának megfelelően a városka Beechwood temetőjében helyezték örök nyugalomra.

Jankó Albert Béla emlékére szülőhazájában, Budapesten, a Budai Ciszterci Szent Imre Plébániatemplomban 2024. november 4-én tartottak gyászmisét.

Papp Zoltán dr.

„Mi, magyar diákok, évtizedekkel lettünk öregebbek napok leforgása alatt, mivel ráébredtünk arra, hogy hivatásunk van. Országunkat itt is szolgálni tudjuk és akarjuk, azért léptünk szövetségre, amely nem politikát akar űzni, hanem egy eszmét tűz ki maga elé, a szabadság eszméjét és azt akarja szolgálni. Ha mi, Kelet vad fiai, Nyugat tudományát, kultúráját és barátságát meg tudjuk nyerni, felszívva mindazt, amit Nyugat nekünk nyújtani tud, abban a pillanatban, amint országunk szabaddá lesz, mindazt boldogan visszaadjuk a hazának...”

(Részlet Jankó Albert Béla Salvador de Madariaga-hoz írt nyílt leveléből, 1957 tavasza.)